

Spleen de París - Charles Baudelaire

Tristan Tzara: «Només hi ha dos gèneres: el poema i el libel. Inspiració i còlera.» A *Spleen de París*, Baudelaire barreja poesia i prosa, reflexió i abisme, relat, retrat i retret, inspiració. I què és l'spleen? Doncs la malenconia que produeix tedi de tot. En altres paraules, la sensació que tendeix a generalitzar-se en aquest final de segle, a penes oculta rere la màscara trivial de l'estrès.

La subversió de Baudelaire s'ha mantingut intacta en els seus escrits. No deixa de ser grotesc que el destí dels poetes maleïts (i aquest ho va ser fins al moll dels ossos) sigui convertir-se en lectures obligatòries, treballs de classe i exàmens tipus test. Si ja és trist rebaixar Baudelaire a la categoria d'autor escolar, ¿què deuen pensar les associacions de pares d'alumnes de qui no té rivals a l'hora de narrar la fascinació per la perversitat i la voluptuositat de l'anihilament?

Resulta difícil sostreure's a la temptació de vincular l'obra de Baudelaire amb alguns episodis de la seva vida. Les imatges que conservem d'ell són inèdites i poderoses: Baudelaire desterrat a l'Índia als vint anys; Baudelaire a la Revolució de 1848 promovent l'afusellament del seu padastre; Baudelaire dilapidant la seva herència amb les dones de *Les flors del mal*: la mulata Jeanne Duval (la Venus negra), la prostituta estràbica Sarah, l'adorada Mme. Sabatier; Baudelaire condemnat per ultratge pel mateix tribunal que mig any abans havia jutjat Flaubert; Baudelaire traduint Edgar Poe durant disset anys, esquivant creditors i consumint grans quantitats de làudanum; Baudelaire malalt a Bèlgica, Baudelaire hemiplègic, mut per afàsia, més lúcid que mai durant un any d'agonia amb la seva mare abnegada immòbil al capçal del llit.

Episodis que commouen, sí, però no tant com el fet que tota la literatura del segle XX sembla plagiar els seus temes i les seves actituds. Tots els ismes es troben ja en aquests poemes en prosa que *Le Figaro* va rebutjar perquè «avorrien tothom». A banda del precedent d'Aloysius Bertrand, és Baudelaire qui fixa els contorns de la prosa poètica: «Musical, sense ritme i sense rima, prou flexible i prou esqueixada per adaptar-se als moviments lírics de l'ànima, a les ondulacions del somieig, als sobresalts de la consciència». En aquests petits poemes en prosa, l'audàcia i la delicadesa es submergeixen plegades en els abismes de París per extreure'n una visió emotiva i indiferent, ideal i sensitiva, pessimista i voraç. Llibre de sorra, sempre revisitable, on cada frase amaga nous racons que es despleguen a cada lectura, *Spleen de París* no es pot captar en una sola mirada, en una sola imatge. Les seves paraules suggereixen mons que encara no han estat colonitzats, centellejos d'una veritat no revelada.

Fer un resum dels temes d'aquest llibre resultaria una tasca titànica. Em referiré tan sols a l'íntima relació entre amor i mort, tan pròpia de Poe, que arriba a la màxima intensitat al poema en prosa *El desig de pintar*, on la bellesa d'una dona és tal que «fa venir el desig de morir lentament sota el seu esguard». A *Retrat d'amants*, un home vol

alliberar-se de l'esclavatge sentimental d'una dona perfecta «sense faltar-li al respecte»: la solució és l'assassinat. Recordem, en fi, a *Quina és l'autèntica?*, la constatació macabra de la diferència entre l'ideal i la realitat. Temes que connecten directament amb poemes de *Les flors del mal* com *Les metamorfosis del vampir* o *A la que és massa alegre*, dedicat a Mme. Sabatier.

Un dels avantatges de Baudelaire és que cap Baudelaire l'havia precedit. Com va remarcar Paul Valéry, el fet de coincidir amb les grans personalitats de la literatura francesa del segle XIX el va obligar a buscar nous camins, a omplir buits de manera profètica i sistemàtica. Sublim sense interrupció, descontent de tots i d'ell mateix, poeta tothora (tant o més en prosa), descobridor del valor poètic de la ciutat («l'encís infernal de la qual em rejoyeneix sense treva»), Baudelaire és el gran escriptor de la (crisi de la) modernitat. Res no va escapar del seu interès: després d'ell, la impossibilitat d'omplir buits ha convertit l'escriptura en un plagi o en una vergonya. Plagi perquè Baudelaire escrivia des del fons de nosaltres mateixos. Vergonya perquè, al costat de l'ondulació dels seus poemes en prosa, quants poetes no ens resulten irreparablement prosaics! I vergonya també perquè ell escrivia des d'un punt situat més enllà del ridícul, del sublim i de la veritat, un punt al qual ara és impossible retornar.

Quan el tedi, motor de la història, ens impulsa a seguir les passes de Baudelaire, no ens queda més remei que aplicar-nos la seva consigna: «Cal estar sempre embriac. Això és tot: és l'única qüestió. Per no sentir l'horrible fardell del Temps que us trenca els muscles i us inclina vers la terra, cal que us embriagueu sense treva. Però de què? De vi, de poesia o de virtut, com més us plaga. Però embriagueu-vos» Hi ha res més sensat?